

Анотація

Крюченко М.С. Питання вдосконалення норм про необхідну оборону в КК РФ. – Стаття.

Закріплене в законі право на необхідну оборону дає можливість громадянам брати активну участь у боротьбі зі злочинністю. Ст. 37 КК РФ не виключає кримінальної відповідальності за перевищення меж необхідної оборони внаслідок, коли в разі страху, переляку особа не змогла адекватно обрати допустимі заходи захисту і заподіяла об'єктивно надмірну шкоду. Існуюча ініціатива регламентації положення про виключення кримінальної відповідальності за перевищення меж необхідної оборони, вчинене у стані сильного душевного хвилювання, заслуговує всілякого схвалення і повинна отримати своє законодавче оформлення в КК РФ.

Ключові слова: необхідна оборона, кримінальна відповідальність, удосконалення законодавства.

Summary

Kruchenko M.S. Questions of norms perfection about a necessary defensive in Criminal Code of Russian Federation. – Article.

Statutory right of self-defense allows citizens to participate actively in combating against crime. Statute. Article 37 of Criminal Code of Russian Federation does not preclude criminal penalties for exceeding the limits of necessary defense when the effect of fear, fright person was unable to adequately choose the acceptable measures of protection and objectively caused excessive damage. The existing provisions regulating the initiative to exclude criminal liability for the excess of necessary defense, committed in a state of violent emotion deserves any kind and must receive the approval of its legislative process in the Criminal Code of RF.

Key words: need defense, criminal responsibility, improvement of legislation.

УДК 343.278

О.В. Нарожна

ПОЗБАВЛЕННЯ ВІЙСЬКОВОГО ЗВАННЯ ЯК ВИД ПОКАРАННЯ: ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ

Сучасне законодавство України у сфері військової діяльності характеризується наявністю низки проблем, що потребують вирішення. Не останнє місце у цьому переліку посідають і окремі види покарань, які застосовуються до військовослужбовців Збройних Сил України. Аналіз статей, що регламентують основні положення призначення покарань, як правило, залишаються поза межами інтересів науковців, зокрема це простежується у монографіях, підручниках, коментарях до Кримінального кодексу, наукових статтях тощо. Ми вважаємо, що більш прискіплива увага до подібних питань забезпечить подальший шлях вдосконалення національного законодавства, зміцнить законність та допоможе у запобіганні помилкам при призначенні окремих видів покарань.

При засудженні за вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину з урахуванням особи винного суд на підставі ст. 54 Кримінального кодексу України може позбавити його військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу.

Така міра застосовується тільки як додаткове покарання, а порядок її виконання регламентується Главою 6 Кримінально-виконавчого кодексу України (далі – КВК).

Слід відмітити, що застосування такого додаткового покарання є правом, а не обов'язком суду. Сам по собі факт вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину не може служити обов'язковою підставою для позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу. Суд вирішує питання про призначення цього покарання, виходячи із загальних засад призначення покарання [1, с. 115].

Військові звання присвоюються військовослужбовцям персонально посадовими особами відповідних органів. Військові звання призначаються для того, щоб забезпечити ясність та чіткість у взаємовідносинах між військовослужбовцями. Система військових звань дозволяє яскраво виразити військову та спеціальну кваліфікацію, службовий стаж та заслуги, службове становище та авторитет кожного військовослужбовця. У залежності від військових звань військовослужбовці можуть бути щодо один одного або начальниками та підлеглими, або старшими й молодшими [2, ст. 29, 33].

Військові звання, передбачені ст. 5 Закону України «Про військовий обов'язок та військову службу», поділяються на рядовий склад, сержантський і старшинський склад та офіцерський склад й встановлюються такі:

Армійські	Корабельні
<i>Рядовий склад</i>	
солдат старший солдат	матрос старший матрос
<i>Сержантський та старшинський склад</i>	
молодший сержант сержант старший сержант старшина прапорщик старший прапорщик	старшина 2 статті старшина 1 статті головний старшина головний корабельний старшина мічман старший мічман
<i>Офіцерський склад</i>	
<i>Молодший офіцерський склад</i>	
молодший лейтенант лейтенант старший лейтенант капітан	молодший лейтенант лейтенант старший лейтенант капітан-лейтенант
<i>Старший офіцерський склад</i>	
майор підполковник полковник	капітан 3 рангу капітан 2 рангу капітан 1 рангу
<i>Вищий офіцерський склад</i>	
генерал-майор генерал-лейтенант генерал-полковник генерал армії України	контр-адмірал віце-адмірал адмірал

До військових звань осіб офіцерського складу медичної та юридичної служб Збройних Сил та інших військових формувань, військових судів і прокуратур, які мають відповідну освіту та займають відповідну штатну посаду, додаються слова «медичної служби» і «юстиції» [3, ст. 5].

Оскільки військові звання присвоюються довічно, це додаткове покарання може бути застосовано як до військовослужбовця, який проходить військову службу за контрактом, так і до військовослужбовця за призовом. Військового звання можуть бути позбавлені й громадяни, що перебувають у запасі або у відставці.

Військові звання впливають на порядок проходження служби відповідними категоріями військовослужбовців, на обсяг їхніх службових та особистих прав. Тому призначення даного виду покарання тягне за собою низку суттєвих правових наслідків: позбавлення права на пенсію за вислугою років, права на пільги, передбачені для військовослужбовців, тощо.

Спеціальні звання та класні чини (кваліфікаційні розряди, дипломатичні ранги і т.ін.) присвоюються у відповідних відомствах (МВС, МЗС, прокуратура, суди, транспорт, митна служба та ін.). Питання про позбавлення звань може вирішуватися щодо осіб, які перебувають на службі, а також таких, що перебувають у запасі.

Суд не має права позбавити засудженого вчених ступенів, вчених та почесних звань. Почесні звання – це вид державної нагороди, якої удостоюються за особливі заслуги, наприклад Герой України, народний артист України, заслужений діяч науки й техніки, заслужений юрист України і т.ін.

Вчена ступінь – ступінь кваліфікації підготовленості наукового працівника. Присвоюється вченими радами вищих навчальних закладів та науково-дослідницьких інститутів та затверджується Вищою атестаційною комісією. В Україні започатковані вчені звання кандидата наук та доктора наук.

Вчене звання – звання, яке присвоюється науковим працівникам у залежності від науково-педагогічної або науково-дослідної роботи, що виконується ними. В Україні започатковані вчені звання: у вищих навчальних закладах – асистент, доцент, професор; у науково-дослідницьких закладах – молодший науковий співробітник, старший науковий співробітник, професор [4, с. 488].

Суд може самостійно позбавити засудженого будь-якого військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу незалежно від того, який орган або посадова особа його присвоїли.

У відповідності до ст. 29 Кримінально-виконавчого кодексу України, дане покарання розглядається судом, який призначив вирок.

На підставі тієї ж статті КВК України суд після набрання вироком законної сили направляє його копію органу або посадовій особі, які присвоїли засудженому військове звання.

Посадова особа у визначеному порядку зобов'язана внести у відповідні документи запис про позбавлення засудженого військового звання, а також вжити заходів щодо позбавлення його прав та пільг, котрі передбачені для осіб, які мають відповідні звання, самостійно або через підлеглі кадрові органи.

Копія вироку суду щодо військовослужбовця запасу направляється до військового комісаріату за місцем його проживання.

Про виконання рішення про позбавлення військового звання посадова особа сповіщає суд протягом одного місяця з дня отримання копії суду [5, ст. 29].

За змістом чинного кримінального законодавства виключається можливість звільнення від такого виду покарання за амністією та у порядку помилування. Разом із тим слід погодитися із думкою про те, що звільнення може бути здійснено до моменту реального виконання даного покарання, тобто до здійснення посадовими особами дій, які вказані у ст. 29 КВК.

Висновки. По-перше, види покарання, до яких належить і позбавлення військового звання, не вказуються у санкціях статей Кримінального кодексу України (зокрема, у Розділі XIX) як альтернативні заходи кримінально-виправного впливу. Призначення такого виду покарання відбувається на розсуд суду. По-друге, позбавлення військового звання ставить засудженого в такі умови, за яких він несе обмеження майнового характеру. По-третє, військовослужбовцю, позбавленому військового звання, після погашення чи зняття судимості має бути знову присвоєно це звання відповідним органом або посадовою особою.

Література

1. Кримінальний кодекс України: наук.-практ. коментар. – 5-е вид., перероб. та доп. / відп. ред. Є.Л. Стрельцов. – Х.: ТОВ «Одісей», 2008. – 800 с.
2. Статут внутрішньої служби Збройних Сил України : затв. Законом України «Про Статут внутрішньої служби Збройних Сил України» від 24 березня 1999 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – №22-23. – Ст.194.
3. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про загальний військовий обов'язок і військову службу» від 4 квітня 2006 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – №38. – Ст. 324.
4. Энциклопедический словарь. Большая Советская Энциклопедия : в 3 т. – М.: Гос. науч. изд-во «Большая Советская Энциклопедия», 1953. – Т. 3. – 744 с.
5. Кримінально-виконавчий кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – №3-4. – Ст. 21.

Анотація

Нарожна О.В. Позбавлення військового звання як вид покарання: окремі питання застосування. – Стаття.

Сучасне законодавство України у сфері військової діяльності характеризується наявністю низки проблем, що потребують вирішення. Аналіз статей, що регламентують основні положення призначення покарань, як правило, залишаються поза межами інтересів науковців. Більш прискіплива увага до подібних питань забезпечить подальший шлях вдосконалення національного законодавства, зміцнить законність та допоможе у запобіганні помилкам при призначенні окремих видів покарань.

Ключові слова: позбавлення військового звання, додаткове покарання, спеціальні звання, special titles.

*Summary***Narogna O.V. Privation of military rank as type of punishment : separate questions of application. – Article.**

The modern legislation of Ukraine in sphere of military activity is characterized by presenting of some problems which require the decision. The analysis of articles which regulate substantive provisions of attachment the punishments are outside of interests of science officers. More attention to similar questions will strengthen the legality and will help with the prevention of errors of attachments of separate kinds of punishments.

Key words: deprivation of rank, additional penalties.

УДК 343.24.001.11

А.С. Макаренко

**ПРОБЛЕМА ПРИНЦИПІВ ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАННЯ
В СУЧАСНІЙ НАУЦІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА**

Проблема принципів призначення покарання є однією з дискусійних у сучасній науці кримінального права. До теперішнього часу все ще не з'ясовані питання системи даних принципів, формулювання окремих принципів, питання про співвідношення принципів і загальних засад призначення покарання. І це незважаючи на те, що принципам призначення покарання присвячено чимало праць різних авторів. Перші спроби вивчення принципів призначення покарання були розпочаті теоретиками кримінального права достатньо давно. Так, Л.С. Белогриць-Котляревський указував на принципи особистісної відповідальності, економії каральних засобів, культурності покарання, індивідуалізації кримінальної репресії у зв'язку із загальною запобіжною діяльністю [1, с. 25]. Принцип індивідуалізації покарання аналізували у своїх працях І.Я. Фойницький, А.А. Жижиленко та інші вчені [2; 3]. Комплексні дослідження принципів призначення покарання можна було виявити у теорії радянського кримінального права [4; 5]. Це і монографічні дослідження принципів у цілому, і праці, присвячені аналізу окремих принципів [6; 7]. Ще у 1985 р. професор Л.Л. Кругліков зазначав, що «питання про систему принципів призначення покарання – одне із білих плям кримінально-правової науки» [5, с. 51]. Але до цих пір серед учених немає єдиної точки зору з цього питання.

Для досягнення законодавчо визначеної мети покарання, підвищення його ефективності протидії злочинним проявам, у цілях максимальної диференціації та індивідуалізації покарання судді мають керуватися принципами призначення покарання, а тому визначення системи принципів призначення покарання, розкриття їх змісту, з'ясування ступеня їх ідеологічного впливу на формування внутрішнього переконання як важливого прояву правосвідомості суддів і як основи для прийняття того чи іншого рішення у справі є важливим питанням і становить мету даного дослідження.